

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

Кафедра політичних наук і права

Т.О. Каменчук

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ

**щодо організації перевірки знань з курсу «Політичні системи європейських країн» [для
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та
поведінкові науки Спеціальність: 052 «Політологія»]**

Розробник: кандидат політичних наук,
доцент, доцент кафедри політичних
наук і права Каменчук Т.О.

Одеса – 2024

УДК 32 (477,4) (075.8)

Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. (протокол № 5 від 31.10.2024 року).

Рецензенти:

Кокорєв О.В.- доктор політичних наук, завідувач кафедри міжнародних відносин, суспільних комунікацій та ІТ-права, ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗВ ЯЗКУ.

Проноза І.І. – кандидат політичних наук доцент, доцент кафедри політичних наук і права, ДЕРЖАВНОГО ЗАКЛАДУ Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Каменчук Т.О. Методичні рекомендації та завдання щодо організації перевірки знань з курсу «Політичні системи європейських країн» [для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 052 «Політологія»] Одеса : Університет Ушинського, 2024 34с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни та завдання щодо організації перевірки знань з курсу «Політичні системи європейських країн» містять тестування, завдання та вправи до практичних занять, глосарій для самостійного опрацювання певної частини курсу, для обговорювання, закріплення й перевірки знань здобувачів, в обсязі повної структури курсу «Політичні системи європейських країн» відповідно до програми, список літератури.

Зміст

Загальні положення	4
Тестування	6
Завдання та вправи	14
Глосарій	19
Рекомендована література	32

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою вивчення курсу є формування у здобувачів належного рівня знань у галузі права Європейського Союзу, достатнього для усвідомлення значення регіональної інтеграції держав Європи і здійснення професійної діяльності в установах, діяльність яких пов'язана з прогресивним розвитком українського законодавства у рамках *acquis communautaire* ЄС.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 01 Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПРН 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

ПРН 04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.

ПРН 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ПРН 11. Професійно виконувати у практичній діяльності функції фахівця-політолога відповідно до особливостей політичних відносин між акторами та інститутами в Європі (на міжнародному, національному, регіональному рівнях) та впливу інтеграційних процесів на владні відносини, урядування, політичні інститути з урахуванням політичної природи Європейського Союзу та його політик у різних сферах і місця України в них.

ПРН 12. Аналізувати актуальні проблеми та прогнозувати перспективні і ризиковані шляхи європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Очікувані результати навчання дисципліни «Політичні системи європейських країн»: Здобувач

- в
- и — передумови утворення та основні етапи становлення Європейського Союзу;
- щ — структуру, функції та повноваження органів влади Європейського Союзу;
- о — основні принципи та засади судової системи Європейського Союзу;
- ї — створення та процес еволюції права Європейського Союзу, поняття та ознаки
- о основних галузей права Європейського Союзу;
- с — особливості гарантій, забезпечення та захисту прав людини в правовій системі
- в Європейського Союзу;
- і — правові засади спільної зовнішньої та безпекової політики;
- т
- и — особливості інтеграції України до Європейського Союзу

Здобувач вищої освіти вміє:

- орієнтуватися в системі правових джерел, аналізувати особливості первинного, вторинного і прецедентного права ЄС;

- порівнювати норми права Європейського Союзу, інші джерела міжнародного права з українським законодавством;
- розкривати теоретичні положення євроінтеграційних процесів, систематизувати та аналізувати їх;
- користуватися інформаційною базою даних законодавства ЄС.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність діяти дотримуючись морально - етичних норм, цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність, дотримуватись принципів толерантності та гендерного балансу в діяльності

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності(СК)

СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні.

СК11. Здатність комплексно аналізувати українсько -європейські владно-політичні відносини та розуміти особливості функціонування публічної політики, політичних інститутів та процесів в Україні та Європі.

Міждисциплінарні зв'язки: ОК 09 «Політика національної безпеки Європи та України », ОК 11 «Європейські студії: європейське суспільство, політики, євроінтеграція», ОК 13 «Проблеми ідентичності в умовах глобалізації»

ТЕСТУВАННЯ

1. Європейський Союз створений згідно з договором про Європейський Союз (Маастрихтський договір), який був підписаний у:
 - а) 1990 р.;
 - б) 1991 р.;
 - в) 1992 р.;
 - г) 1996 р.
2. Європейська асоціація вільної торгівлі – це:
 - а) організація, до якої входять держави, що не є членами ЄС;
 - б) одне із співтовариств, на основі яких створено Європейський Союз;
 - в) організація, в яку перетворилося Європейське співтовариство після набуття чинності Лісабонського договору;
 - г) організація, до якої входять як держави, що не є членами ЄС, так і всі держави – члени ЄС.
3. Єдиний Європейський Акт – це документ:
 - а) відповідно до якого здійснено низку реформ, що згодом привели до створення Європейського Союзу;
 - б) що об'єднав органи трьох Європейських співтовариств;
 - в) відповідно до якого створений Європейський Союз;
 - г) відповідно до якого здійснено низку реформ, що започаткували прямі вибори до Парламенту ЄС.
4. Дванадцять золотих зірок на прапорі Європейського Союзу символізують:
 - а) число держав-засновників ЄС;
 - б) число держав, які запровадили єдину валюту – євро;
 - в) досконалість, повноту і єдність.
- Під принципом функціонування ЄС, згідно з яким заходи ЄС за змістом та формою не повинні виходити за межі того, що є необхідним для досягнення цілей установчих договорів, є принцип:
 - а) верховенства права ЄС;
 - б) пропорційності;
 - в) субсидіарності;
 - г) збалансованого розподілу повноважень.
5. Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони ратифіковано:
 - а) 16 вересня 2014 року;
 - б) 1 вересня 2017 року;
 - в) 16 жовтня 2016 року;
 - г) 16 жовтня 2014 року.
6. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони набула чинності повністю:
 - а) 1 вересня 2017 року;
 - б) 1 січня 2016 року;
 - в) 1 листопада 2014 року;
 - г) 1 жовтня 2013 року.

7. Найвищим рівнем діалогу щодо асоціації є: а)
щорічний спеціальний саміт Україна-ЄС;
б) саміт Ради асоціації;
в) щорічний саміт Комітету асоціації;
г) Комітет асоціації у торговельному складі.

8. Угода Про Зону вільної торгівлі України з ЄС набула чинності: а) 1 січня 2016 року;
б) 1 вересня 2017 року;
в) 16 жовтня 2014 року;
г) 1 листопада 2014 року.

9. Розділ IV Угоди Про асоціацію містить: а) 15 глав і 3 протоколи;
б) 13 глав і 2 протоколи;
в) 14 глав і 1 протокол;
г) 18 глав і 2 протоколи.

10. Вибори до Європарламенту проводяться кожні:
а) п'ять років;
б) два роки;
в) чотири роки;
г) шість років.

11. Що на сьогоднішній день є правовою основою відносин між Україною та ЄС?
а) ініціатива ЄС «Східне партнерство»;
б) Угода про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994 року; в) Конституція України;
г) Угода про асоціацію між Україною та ЄС від 21 березня 2014 року.

12. Джерелом влади в Європейському Союзі є: а) народ Європейського Союзу;
б) Європейські співтовариства;
в) глави держав або урядів держав – членів ЄС; г) національні парламенти держав-членів.

13. У кожній державі-члені Європейський Союз є:
а) юридичною особою, що має найширшу право- та дієздатність;
б) громадською організацією, що підтримує і захищає економічні інтереси її учасників;
в) специфічним суб'єктом міжнародного права; г) міжнародною організацією.

14. Директиви – це:
а) нормативно-правові акти Європейського Союзу обов'язкової сили та прямої дії на його території;
б) нормативно-правові акти Європейського Союзу обов'язкової сили для кожної держави-члена, котрій вони адресовані, щодо результату, однак при цьому залишають за нею вибір методів та форм досягнення цього результату; в) акти, що регламентують роботу установ ЄС;
г) індивідуальні акти ЄС.

15. Законодавчим актом ЄС є: а)
Директива Європейської комісії; б)
Регламент Ради ЄС;
в) Регламент Європейської комісії, ухвалений у порядку делегування; г) постанова

Суду ЄС.

16. При перегляді установчих договорів Європейського Союзу первинні рекомендації готуються:

- а) представниками національних парламентів держав-членів;
- б) Конвентом у складі представників національних парламентів, голів держав чи урядів держав-членів, Європейського парламенту та Комісії;
- в) Європейською радою;
- г) виключно спеціально утвореним для цього органом.

17. Регламенти Європейського Союзу – це:

- а) нормативно-правові акти Європейського Союзу обов'язкової сили та прямої дії на його території;
- б) нормативно-правові акти Європейського Союзу обов'язкової сили для кожної держави-члена, котрій вони адресовані, щодо результату, однак залишають за нею вибір методів а форм досягнення цього результату;
- в) індивідуальні акти; г) рекомендаційні акти.

18. Коли було підписано політичну частину угоди про асоціацію між Україною та ЄС?

- а) 21 березня 2014 року;
- б) 27 червня 2014 року;
- в) 16 вересня 2014 року;
- г) 1 вересня 2017 року.

19. Економічну частину угоди про асоціацію між Україною та ЄС підписано?

- а) 27 червня 2014 року;
- б) 21 березня 2014 року;
- в) 16 вересня 2014 року;
- г) 1 вересня 2017 року.

20. Серед розділів, що були підписані 21 березня 2014 року Угоди про асоціацію між Україною та ЄС?

- а) Преамбула, стаття 1, Розділи I «Загальні принципи», II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики» і VII «Інституційні, загальні та прикінцеві положення»;
- б) Розділи III «Юстиція, свобода та безпека», IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», V «Економічне та галузеве співробітництво» та VI «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством»;
- в) Преамбула, Стаття 1, Розділи I «Загальні принципи», Розділи III «Юстиція, свобода та безпека», IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»;
- г) Розділи I «Загальні принципи», II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики», V «Економічне та галузеве співробітництво» та VI «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством».

21. Вищим органом виконавчої влади в ЄС є: а)

- Європейська комісія;
- б) Європейський парламент;
- в) Європейська рада; г) Рада ЄС.

22. Вищий політичний діалог між главами країн-учасниць ЄС відбувається в межах:

- а) Європейської ради; б) Європейської комісії;
- в) Європейського парламенту; г) Ради ЄС.

23. Законодавчий орган ЄС, який формують міністри певних галузей та Єврокомісар відповідного напрямку діяльності?

- а) Європейська комісія; б) Рада ЄС;
- в) Європейська рада;
- г) Європейський парламент.

24. Законодавчий орган ЄС, що обирається шляхом прямого голосування громадянами Європейського Союзу?

- а) Рада ЄС;
- б) Європейська комісія; в) Європейська рада;
- г) Європейський парламент.

25. До Типових правових актів Європейського Союзу відноситься: а) постанови, рішення, директиви, рекомендації та висновки;

- б) протоколи намірів, резолюції, директиви, рішення, укази; в) закони, постанови, укази, рішення, резолюції, рекомендації;
- г) накази, постанови, рішення, директиви, рекомендації та висновки.

26. У разі систематичного і грубого порушення державою-членом цінностей, на яких ґрунтується ЄС, можливе:

- а) припинення членства такої держави в ЄС; б) призупинення її членства в ЄС;
- в) покладення на державу штрафу та її примусове виключення з ЄС; г) примусове виключення з ЄС.

27. Обов'язковими умовами набуття членства в ЄС, згідно з його установчими договорами, є такі:

- а) членство в Раді Європи та НАТО;
- б) відповідність національного законодавства нормам права ЄС та високий рівень економічного розвитку;
- в) бути європейською державою та поважати цінності ЄС; г) усе зазначене вище.

28. В яких документах визначені критерії членства в Європейському Союзі?

- а) Маастрихтському договорі, Копенгагенських критеріях та Схемі переговорів з окремою країною-кандидатом;
- б) Маастрихтському договорі, Копенгагенських критеріях та Хартії основних прав;
- в) Конституції Європейського Союзу, Брюсельському договорі, Єдиному Європейському акті, Маастрихтському договорі;
- г) Маастрихтському договорі, Ніщцькому договорі, Договори приєднання 1979, Європейська спільнота з атомної енергетики.

29. До вторинного права ЄС можна віднести: а) Регламенти, директиви;

- б) Міжнародні договори;
- в) Маастрихтський договір;

г) Всі договори Європейського союзу.

30. Громадянство Європейського Союзу:

- а) визначається наявністю громадянства однієї з держав – членів ЄС; б) замінює національне громадянство особи;
- в) є неофіційним терміном, який використовується в науці та в засобах масової інформації;
- г) є подвійним громадянством.

31. До політичних прав громадян, передбачених установчими договорами ЄС, належать право:

- а) на свободу зборів та мітингів;
- б) обирати та бути обраним до Європарламенту та муніципальних органів держав – членів ЄС;
- в) вільного пересування територією ЄС; г) на звернення до органів ЄС.

32. Інститут громадянської ініціативи дозволяє громадянам ЄС звертатися із законодавчою пропозицією до:

- а) Європейського парламенту; б) Комісії ЄС;
- в) Ради ЄС;
- г) Європейської ради

33. Відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод затримання особи за відсутності підстав чи обставин, що прямо визначені в Конвенції, буде визнано:

- а) порушенням права на життя;
- б) нелюдським, чи таким що принижує гідність, поводженням або покаранням;
- в) порушенням права на справедливий суд;
- г) порушенням права на свободу та особисту недоторканність.

34. Чи передбачає ст. 5 «Право на свободу та особисту недоторканність» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод обмеження цього права?

- а) передбачає виключно в межах оперативної необхідності; б) передбачає виключно в межах процесуальної необхідності;
- в) передбачає виключно в межах переліку випадків, визначених Конвенцією;
- г) не передбачає.

35. Хто з перелічених суб'єктів не наділений правом подавати до Європейського суду з прав людини скарги на порушення Україною прав людини і основоположних свобод?

- а) Генеральна прокуратура України;
- б) зареєстрована в Україні професійна спілка;
- в) особа, що незаконно перебуває на території України; г) особа, що перебуває під юрисдикцією України.

36. З моменту набуття членства держави в ЄС:

- а) на неї поширюються лише ті нормативні акти Союзу, які були прийняті після її приєднання;
- б) для неї стають обов'язковими всі нормативні акти, що були прийняті в Європейському Союзі з моменту його заснування;
- в) для неї стають обов'язковими всі чинні нормативні акти, що були прийняті в Європейському Союзі з моменту його заснування;
- г) дія нормативних актів на неї обумовлюється спеціальною угодою.

37. Принцип верховенства права Європейського Союзу означає, що:

- а) норми права Європейського Союзу мають вищу юридичну силу, ніж норми міжнародного права;

- б) норми права Європейського Союзу мають вищу юридичну силу, ніж норми національних правових систем держав-членів;
- в) норми права Європейського Союзу мають вищу юридичну силу, ніж норми національних правових систем держав-членів, окрім національних конституцій;
- г) у разі колізії з нормою права ЄС відповідні норми національного права автоматично втрачають чинність.

38. Згідно з принципом верховенства права Європейського Союзу в разі виявлення невідповідності національного права праву Союзу:

- а) автоматично втрачають чинність;
- б) можуть бути скасовані Судом ЄС;
- в) можуть бути скасовані Радою ЄС;
- г) втрачають чинність лише на підставі рішення компетентного органу держави.

39. Принцип прямої дії права Європейського Союзу означає, що:

- а) норми права Європейського Союзу прямо інкорпуються в національне законодавство держав – членів Союзу;
- б) норми права Європейського Союзу мають вищу юридичну силу, ніж норми національних правових систем держав-членів;
- в) ця правова система здатна наділяти юридичних та фізичних осіб правами та обов'язками, котрі підлягають судовому захисту;
- г) норми права Європейського Союзу прямо застосовуються в національному правопорядку держав-членів без процедури імплементації.

40. Що визначає Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»?

- а) правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави;
- б) правові та економічні засади затвердження та виконання прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави;
- в) правові та економічні засади розроблення, затвердження та виконання прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави;
- г) правові, економічні та організаційні засади затвердження та виконання прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави.

41. Поняття, яке означає добровільне об'єднання окремих частин в єдине ціле:

- а) централізація
- б) інтеграція
- в) інкорпорація
- г) цивілізація

42. Грошову одиницю євро, було запроваджено внаслідок: а) Римських договорів;

- б) Маастрихтського договору;
- в) Амстердамського договору;

г) Берлінських договорів.

43. Європейський Союз починає діяти тільки тоді, коли він краще може вирішити проблему ніж національна держава – це зміст поняття:

- а) інтеграція; б) глобалізація;
- в) субсидіарність; г) децентралізація.

44. Рік найбільшого розширення ЄС а)

- 1995р.;
- б) 2007р.;
- в) 2004р
- г) 2013р.

45. Функції Верховного представника з питань спільної зовнішньої та безпекової політики виконує:

- а) Європейська комісія;
- б) Генеральний секретар;
- в) Комітет постійних представників;
- г) Представники даних країн.

46. Термін повноважень Європейської Комісії становить ?

- а) 6 років;
- б) 4 роки;
- в) 3 роки;
- г) 5 років.

47. Члени Економічно-соціального комітету та Комітету регіонів:

- а) є цілковито незалежними у виконанні своїх обов'язків у загальних інтересах Союзу;
- б) залежать у своїх діях від позиції Європейського парламенту та Ради ЄС; в) залежать у своїх діях від урядів держав-членів, з яких вони походять;
- г) залежать у своїх діях від урядів держав-членів та комісарів ЄС.

48. COREPER (Комітет постійних представників урядів держав-членів) відповідає за підготовку роботи:

- а) Європейської ради; б) Ради ЄС;
- в) Комісії ЄС та Європейського парламенту; г) Ради ЄС та Європейської ради.

Завдання Європейського Центрального Банку:

- а) підтримка стабільності цін;
- б) надання комерційним банкам кредитів;
- в) забезпечення касового, розрахункового та кредитного обслуговування комерційних банків;
- г) усі відповіді невірні.

49. Основні функції в європейському врядуванні здійснюють такі основні інституції:

- а) Європейська Рада, Європейський Парламент; б) Рада Міністрів, Європейська Комісія;
- в) Суд Європейського Союзу; г) усі відповіді вірні.

50. Який фонд створений для підтримки проектів у галузі охорони довкілля та транспортної системи ?

- а) Фонд згуртування;
- б) Європейський Фонд регіонального розвитку; в) Європейський Соціальний фонд;
- г) Європейський Фонд.

51. Соціальна політика ЄС включає такі напрями:

- а) зайнятість, соціальний захист; б) стабілізація курсу;
- в) соціальне залучення;
- г) прискорення економічного зростання.

52. На даному етапі між Україною та Європейським Союзом ідуть переговори про укладання. а) нової Угоди про партнерство та співробітництво; б) Договору про вступ України до Європейського Союзу; в) Угоди про асоціацію; г) Угоди про співробітництво з державами – членами Європейської асоціації вільної торгівлі.

53. Нова Угода про асоціацію між Україною та ЄС передбачає: а) набуття Україною членства в ЄС; б) створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС; в) безвізовий режим між Україною та ЄС; г) повну уніфікацію законодавства України з нормами права ЄС.

54. Сфери співробітництва між Україною та Європейським Союзом визначені: а) Конституцією України; б) Угодою про партнерство і співробітництво 1994 р.; в) Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України»; г) Указом Президента України «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу».

55. Процес узгодження законодавства, результатом чого є подолання суперечностей і формулювання мінімальних правових стандартів за допомогою затвердження загальних правових принципів для відповідних суб'єктів, – це:

- а) адаптація;
- б) гармонізація;
- в) апроксимація;
- г) уніфікація.

56. Процес повного узгодження законодавства відповідних держав шляхом приведення його до єдиної системи, однакових нормативів називається:

- а) адаптацією;
- б) уніфікацією;
- в) гармонізацією;
- г) апроксимацією.

57. Адаптація законодавства України до *acquis communautaire* ЄС здійснюється:

- а) у всіх сферах правового регулювання;
- б) виключно в економічній сфері;
- в) в економічній і сфері боротьби зі злочинністю;
- г) у сферах, визначених Угодою про партнерство і співробітництво 1994 р.

58. Орган державної влади, відповідальний за порядок здійснення адаптації законодавства України до законодавства ЄС, – це:

- а) Державний департамент адаптації законодавства; б) Комітет з питань європейської інтеграції;

в) Міністерство закордонних справ України;

г) Міністерство юстиції України.

59. Додаткові критерії до держав, що прагнуть вступити до Європейського Союзу, були ухвалені:

а) на засіданні Європейської ради в Копенгагені;

б) на засіданні Європейської ради у Страсбурзі;

в) Судом ЄС у Люксембурзі;

г) на спільному засіданні Ради ЄС, Комісії ЄС та представників урядів держав

– членів ЄС у Брюсселі.

60. «Латентним» критерієм членства в ЄС є

а) вирішення державою усіх своїх територіальних спорів;

б) визначення меж державних кордонів із сусідніми державами; в) членство в Раді Європи;

г) усе вищевикладене

61. Нормативно-правові акти України, що регулюють правовідносини у сферах, визначених ст. 51 Угоди про партнерство і співробітництво 1994 р., які суперечать *acquis communautaire*:

а) не можуть прийматися в жодному різі;

б) можуть прийматися лише за наявності достатнього обґрунтування необхідності прийняття такого акта і на чітко визначений у самому акті строк;

в) можуть прийматися, оскільки Україна не є ні державою-заявницею, ні державою – кандидатом на вступ до ЄС;

г) можуть прийматися в усіх сферах, окрім економічної.

62. Організаційний механізм адаптації законодавства України до законодавства ЄС визначений:

а) Законом України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»;

б) Угодою про партнерство і співробітництво;

в) Указом Президента України «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу»;

г) Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України».

ЗАВДАННЯ ТА ВПРАВИ

Вправа «асоціативний куц». Ключове слово «інтеграція». Завдання: записати слова та фрази, які спадають на думку, пов'язані з означеною дефініцією. Записати стільки думок, доки вони не будуть вичерпані, наступний крок – встановить зв'язки між словами.

Завдання «Професійна скарбниця». В основі формування внутрішнього ринку ЄС лежать чотири свободи, що визначені у Римському договорі. Вкажіть різновиди економічних свобод, вказаних у варіантах відповідей.

1. Відміна контролю на внутрішніх кордонах. Технічна гармонізація та взаємне визнання норм і стандартів. Гармонізація податкових систем. Заборона кількісних обмежень (квот) та еквівалентних їм дій.

2. Лібералізація фінансових послуг. Гармонізація контролю у банківській і страховій сферах. Відкриття телекомунікаційних і транспортних ринків. Захист постачальника послуги від дискримінації.

3. Відміна контролю на внутрішніх кордонах. Гармонізація законів щодо соціального захисту та пенсійного забезпечення. Свобода економічної діяльності (право на заснування

підприємств). Свобода працевлаштування. Скасування дискримінації щодо найманих працівників з інших держав-членів ЄС. Свобода пересування для непрацюючих осіб. Посилення контролю на зовнішніх кордонах.

4. Свобода обігу грошей і капіталу. Заборона будь-яких обмежень руху платежів. Побудова спільного ринку фінансових послуг (наприклад іпотеки, страхування, пенсійних фондів). Лібералізація обігу цінних паперів.

Аналітичне завдання «Етапи розвитку ЄС: дати і події». Завдання: встановіть правильну відповідність цифр відповідній літері.

	Дата		Подія
1.	19 червня 1990 р.	А	У м. Маастрихт (Нідерланди) підписаний Договір про Європейський союз (Маастрихтський договір). Він передбачав створення економічного, валютного і політичного союзу держав-учасниць ЄС.
2.	24-25 червня 1994 р.	Б	набрав сили Маастрихтський договір, Співтовариства офіційно стали іменуватися Європейським Союзом.
3.	26 лютого 2001 р.	В	Конвент щодо майбутнього Європи затвердив проект Конституції в цілому і на цьому припинив свою роботу.
4.	1 листопада 1993 р.	Г	підписані договори про вступ Австрії, Фінляндії і Швеції в ЄС. Офіційно вони стали членами ЄС з 1 січня 1995 р.
5.	12 травня 1985 р.	Д	в Ніцці підписаний договір, яким внесені певні зміни до договорів про Європейський Союз, Європейське співтовариство та пов'язані з ними акти. Договір підписаний за результатами роботи міжурядової конференції, що відкрилася у лютому 2000 р. Ніццький договір був ратифікований усіма держава-учасницями і набув чинності 1 лютого 2003 р.
6.	14 грудня 1990 р.	Е	Франція, ФРН, Бельгія, Нідерланди і Люксембург підписали Шенгенську конвенцію про ліквідацію прикордонного контролю на внутрішніх кордонах Співтовариства. До Конвенції пізніше приєдналися Італія, Іспанія, Португалія, Греція, Австрія, Швеція, Фінляндія, Данія. Конвенцію також підписали Ісландія та Норвегія. Шенгенські угоди

			передбачають: скасування контролю на спільних кордонах; вироблення єдиних правил перетину зовнішніх кордонів; розділ терміналів в аеропортах і портах для тих, хто мандрує всередині Шенгена, і для тих, хто прибув ззовні; гармонізацію умов в'їзду та візові вимоги для короткотермінового перебування; створення Шенгенської інформаційної системи тощо.
7.	7 лютого 1992 р.	Є	Іспанія і Португалія підписали договори про вступ у Співтовариство. Офіційно вони стали його учасниками з 1 січня 1986 р. Число його учасників збільшилося до дванадцяти.
8.	13 липня 2003 р.	Ж	Римі відкрилися міжурядові конференції з питань створення Політичного союзу й Економічного і валютного союзу.
9.	21 березня 2014 р. та 27 червня 2014р.	З	на урочистому засіданні в Римі глави держав та урядів 25 держав-учасниць підписали Договір, що встановлює Конституцію для Європи.
10.	18 червня 2004 р.	І	Безвізовий режим для України затвердили на засіданні Комітету постійних представників ЄС (COREPER).
11.	16 вересня 2014 р.	І	Верховна Рада України синхронно з Європейським Парламентом ратифікували Угоду про асоціацію. Завершення Україною та ЄС усіх необхідних внутрішніх процедур дозволило розпочати з 1 листопада 2014 року тимчасове застосування значної частини Угоди про асоціацію на період до набуття нею чинності у повному обсязі після завершення

			процесу ратифікації усіма державами-членами ЄС.
12.	1 листопада 2014 р.	Й	вступило в силу тимчасове застосування Угоди про Асоціацію України з ЄС.
13.	26 квітня 2017 р.	К	Угоду про асоціацію було підписано в м.Брюссель Україною, ЄС та його державами-членами. Від України політична частина Угоди про асоціацію була підписана Прем'єр-міністром України А.П.Яценюком, економічна – Президентом України П.О.Порошенком. З іншої сторони Угоду підписали керівництво інституцій ЄС та лідери усіх держав-членів Європейського Союзу.

Міні-дискусія. Внутрішній ринок має багато переваг, проте й загроз. Назвіть й обґрунтуйте їх.
Дидактичне завдання. Етапи формування внутрішнього (єдиного) ринку пов'язані з певними заходами, що передбачають поглиблення економічної інтеграції між державами-членами. Сконструйте заходи з визначеними етапами економічної інтеграції в ЄС, заповнюючи порожні елементи.

ГЛОСАРІЙ

Амстердамський договір. 2 жовтня 1997 р. уряди держав-членів схвалили Амстердамський договір про зміну Договору про Європейський Союз, договорів, які заснували Європейські Співтовариства, та пов'язаних із ними актів. Цей документ набрав чинності 1 травня 1999 р. після ратифікації в усіх державах-членах. Реформи Амстердамського договору: введення процедури призупинення по відношенню до держави-члени деяких прав, які впливають із установчих договорів. ЄС основане на принципах свободи, демократії, поваги до прав людини та основних свобод, верховенства права (6 ДЕС); комунізація певних сфер третьої опори, зокрема політика надання притулку, візові питання, імміграція та контроль на зовнішніх кордонах; можливість вільного прийняття юрисдикції Суду в інших питаннях; введення принципу транспарентності.

Гармонізація. Процес координації національної політики та стандартів різних країн, але у децю більш обмежений спосіб, ніж передбачає апроксимація.

Гармонізація законодавства. Процес цілеспрямованого зближення та узгодження нормативно-правових приписів з метою досягнення несуперечливості законодавства, усунення юридичних колізій, дотримання міжнародних, європейських та національних правових стандартів.

Генеральні директори. Головні адміністративні підрозділи Європейської Комісії. Вони виконують або забезпечують виконання країнами-членами політики ЄС, здійснюють управління виділенням коштів з бюджету на різні стратегічні напрямки.

Геополітика. Наука, яка визначає стратегічне спрямування держави; вбачання у політиці, головним чином зовнішньої, визначальну роль географічних факторів: просторе розташування країни, розмір території, наявність чи відсутність (обмеженість) природних ресурсів, клімат, кількість і густоту населення. Існування та зміцнення незалежної України поліпшує геополітичну ситуацію в Європі й в усьому світі, створює умови більшої стабільності та передбачуваності в сучасних міжнародних відносинах.

Гімн Європи. Слова твору Міллера «Ода радості», покладені на музику фіналу Дев'ятої симфонії Бетховена; виконується під час урочистих подій.

Громадянство Євросоюзу й національне громадянство держав-учасниць ЄС. Громадянин держави-учасниці ЄС автоматично стає громадянином Євросоюзу. Йому не потрібно звертатися в які-небудь органи для придбання громадянства Союзу. Документи, що засвідчують громадянство – національні загальногромадянські й закордонні паспорти громадян держав-учасниць – уніфіковані за формою й змістом і носять позначку про входження держави в ЄС. Громадянином ЄС є громадянин країни-члена ЄС, громадянин країни-члена Європейської асоціації вільної торгівлі (ЕФТА) – сторони договору про Європейську економічну зону (Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн), громадянин Швейцарської конфедерації. У становленні громадянства ЄС можна виділити п'ять наступних етапів: Паризький саміт, Саміт Європейської Ради, підписання Маастрихтського договору про Європейський Союз, підписання Амстердамського договору (1997 р.), підписання Договору про Конституцію для Європи (2004 р.).

Дорадчі органи Євросоюзу. Економічно-соціальний комітет та Комітет регіонів, що виконують дорадчі функції.

Директива Європейського Союзу. Нормативно-правовий акт ЄС, має обов'язкову силу та верховенство над національним законодавством. На відміну від постанов та рішень ЄС, які мають пряму дію, норми директив реалізуються через національне законодавство.

Емісія грошових коштів. Випуск в обіг нових грошових знаків. Емісія грошей є однією із найважливіших функцій центрального банку, якому належить монопольне право емісії національної валюти та організації її обігу.

Європейська адміністративна школа. Забезпечує підготовку і можливості для розвитку груп співробітників для роботи в інституціях ЄС.

Європейська асоціація вільної торгівлі. Створена 1960 року для запобігання економічній дискримінації шляхом усунення торговельних бар'єрів. Після утворення 1994 року спільного Європейського економічного простору та збільшення країн-членів ЄС її значення знизилось.

Європейська грошова одиниця. Грошова одиниця Екю запроваджена в 1979 р. як центральний елемент Європейської монетарної системи з метою підтримки механізму обмінних курсів. Готівковий обіг євро – з 1 січня 2002 року. Назву «євро» було узгоджено 15-16 грудня 1995 року на Мадридському саміті.

Європейська демократія. Спосіб організації та діяльності держав ЄС, що передбачає участь усіх членів ЄС в ухваленні рішень та формуванні керівних органів, а також дотримання прав усіх держав, що входять до ЄС.

Європейська Комісія. Унікальна інституція ЄС, яка не має аналогів у національних системах урядування. Вона є виконавчим органом, що несе відповідальність за вироблення законодавчих ініціатив, реалізацію рішень та дотримання договорів Союзу.

Європейська монетарна (валютна) система. Запроваджена 1979 р., об'єднала валюти держав-учасниць через механізм валютних курсів, який мав згладжувати коливання курсів, початковий етап економічного та монетарного союзу.

Європейська Рада. Інституція ЄС, що передбачає регулярні зустрічі глав держав та урядів країн Європейського Союзу. Згідно Лісабонського договору Європейська Рада офіційно набула статусу інституції Європейського Союзу і є структурою, відокремленою від Ради Міністрів ЄС. Європейська Рада визначає стратегічні настанови законодавчого та оперативного планування в межах простору свободи, безпеки та правосуддя.

Європейська служба зовнішніх справ. Орган Європейського Союзу заснований, після набуття чинності 1 грудня 2009 року Лісабонським договором, рішенням Ради ЄС 26 липня 2010 року. Виконує обов'язки дипломатичної служби ЄС. Лісабонським договором також було введено нову посаду в Європейському Союзі – Верховного представника ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки, що призначається кваліфікованою більшістю від складу Європейської Ради за погодженням з Президентом Європейської Комісії та Європейським парламентом. Верховний представник забезпечує належне врахування позицій Європейського Парламенту. Спеціальні представники можуть бути залучені до інформування Європейського Парламенту. Держави-члени узгоджують свої дії в міжнародних організаціях та на міжнародних конференціях. Вони обстоюють на таких форумах позицію Союзу. Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки організовує таке узгодження.

Європеїзація. Вплив європейського будівництва на поведінку національних держав, процес ухвалення рішень та здійснення традиційних державних повноважень у країнах-членах ЄС. В широкому розумінні -

переймання базових норм та цінностей західноєвропейською спільнотою (з боку колишніх авторитарних європейських держав).

Спеціальний представник Європейського Союзу. Інститут, призначений для врегулювання міжнародних конфліктів і реалізації пріоритетних програм міжнародного співробітництва з боку об'єднання. Його втілює дипломатичний представник-емісар ЄС з особливими завданнями за його межами. Європейський Союз має спеціальних представників у різних країнах та регіонах світу. Спеціальні представники ЄС (ESSRs) просувають політику та інтереси ЄС у проблемних регіонах і країнах та беруть активну участь у зусиллях по зміцненню миру, стабільності та верховенства права. Підтримують роботу Верховного представника ЄС у закордонних справах та з питань політики безпеки у відповідних регіонах. Відіграють важливу роль у розробці більш сильної та більш ефективної політики зовнішньої та безпекової політики ЄС та в зусиллях ЄС стати більш ефективним, більш послідовним та більш здатним діячем на світовій арені. Будь-яка держава-член, Верховний представник Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки за підтримки Комісії можуть звертатися до Ради із будь-якими питаннями, пов'язаними зі спільною зовнішньою та безпековою політикою, й подавати їй, за необхідності, свої ініціативи або пропозиції.

Європейська служба зовнішньої дії. Мета її полягає в наданні допомоги Високому представникові здійснювати політику, передбачену його мандатом, у розвитку та координуванні зовнішньої політики ЄС, у послідовному та ефективному поширенні європейських цінностей та інтересів в усьому світі.

Європейське Економічне Співтовариство засноване в 1957 р. з метою створення спільного ринку; після 1967 р. цей термін також часто вживався, коли йшлося про спільну діяльність ЄС. Згідно з Угодою про Європейський Союз назву було змінено на Європейське Співтовариство.

Європейське космічне агентство засноване в 1975 році з метою координації космічних досліджень та технологій в мирних цілях.

Європейське співтовариство вугілля і сталі засноване у 1951 р. з метою формування спільного ринку вугілля і сталі. Перша європейська організація, створена за наднаціональним принципом і наділена значними повноваженнями щодо національних урядів та підприємств.

Європейське співтовариство з атомної енергії засноване Римською угодою об'єднання сприяє розвитку та дослідженням атомної енергетики, створенню спільного ринку ядерного пального, контролю за ядерними виробництвами та розвитку атомних технологій в мирних цілях в рамках єдиних стандартів безпеки, а також з метою широкого комерційного використання атомного палива та енергії.

Європейське управління боротьби з наркотиками створене в 1994 р. з метою сприяння контролю за незаконними операціями з наркотичними речовинами.

Європейське управління відбору персоналу відповідає за підбір персоналу для роботи в установах Європейського Союзу (Європейський парламент, Рада Євросоюзу, Європейська комісія, Європейський суд, Рахункова палата, Економічний і соціальний комітет, Комітету регіонів і Європейський омбудсмен). Кожна установа отримує повний доступ до набору співробітників з резерву кандидатів, відібраних EPSO.

Європейський центральний банк разом з національними центральними банками складають Європейську систему центральних банків (ЄСЦБ). Європейський центральний банк разом з національними центральними банками держав-членів, валютою яких є євро, які становлять Євросистему, провадять монетарну політику Союзу. Європейський центральний банк є суб'єктом права. Лише він може давати дозвіл на емісію євро. Він є незалежним у здійсненні своїх повноважень та в управлінні своїми фінансами. Установи, органи, служби та агенції Союзу та уряди держав-членів поважаютьццю незалежність.

Європейський Банк Реконструкції та Розвитку. Міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає допомогу країнам від Центральної Європи до Центральної Азії для проведення ринкових реформ, активного інтегрування економік цих країн у міжнародні господарські зв'язки. Створений в 1991 році.

Європейський економічний простір. Угода 1991 р. між ЄС та Європейською Асоціацією вільної торгівлі про створення об'єднаної зони вільної торгівлі в усіх галузях крім сільського господарства. Нині - це спільний ринок товарів, послуг, капіталів та робочої сили, не обмежений державними кордонами.

Європейський Інвестиційний банк. Створений у 1958 році з метою надання кредитів для спорудження та реконструкції об'єктів, які становлять інтерес для країн ЄС та асоційованих держав. Державна фінансово-кредитна установа Європейського Союзу, що функціонує для фінансування розвитку відсталих європейських регіонів у формі довготермінових кредитів.

Європейський Інвестиційний Фонд. Ініціатива 1992 р., покликана сприяти заходам боротьби з економічною депресією шляхом фінансування транснаціональних проєктів у сфері інфраструктури.

Європейський інспектор захисту даних має забезпечувати право громадян на таємницю приватних даних, якими оперують інституції та установи ЄС. Інспектора з захисту даних та його помічника призначають Європейський Парламент і Рада ЄС на п'ять років з правом продовження мандату.

Європейський Омбудсмен. Уповноважений з прав людини, контролює діяльність адміністративних служб ЄС, розглядає скарги громадян щодо неналежного функціонування певної установи чи органу ЄС. Посада, запроваджена Договором про Європейський Союз. Уповноважений приймає скарги від громадян Союзу, фізичних чи юридичних осіб, резидентів держав- членів на незадовільну діяльність інституцій або установ ЄС. У відповідь на скаргу, або за власною ініціативою, європейський омбудсмен проводить розслідування. Інституції ЄС зобов'язані надавати йому будь-яку інформацію і доступ до відповідних документів. Виявивши факти порушень, він сповіщає установу, про яку йдеться, і надсилає їй свої рекомендації. Установа-адресат має три місяці на те, щоб дати докладну відповідь, після чого омбудсмен направляє остаточний звіт Європейському Парламентові та відповідній установі.

Європейський Парламент. Інституція ЄС, що разом з Радою Європейського Союзу утворює двопалатний законодавчий орган ЄС, який є одним з найбільш потужних законодавців у світі. Європейський Парламент проводить щорічну сесію. Збирається кожного другого вівторка березня без потреби скликання. Європейський Парламент може збиратися на позачергові сесії на вимогу більшості складу своїх членів або на вимогу Ради ЄС чи Європейської комісії.

Європейський Союз. Союз держав-членів Європейських Спільнот, створений згідно з Договором про Європейський Союз (Маастрихтський Трактат), підписаним в лютому 1992 року і діючим з листопада 1993 р.

Європейський суд аудиторів. Місцезнаходження – Люксембург. Інституція Європейського Союзу, що перевіряє законність і правильність прибутків і видатків Європейського Союзу згідно з бюджетом, а також оцінює управління фінансами. Суд аудиторів заснований 1977 року, включає по одному представнику від кожної держави-члена, яких призначає на шість років Рада ЄС, порадившись з Європейським Парламентом.

Європейський центральний банк. Головний елемент Європейської системи центральних банків, який як юридична особа виконує основні функції, радить національним державам та наддержавним органам щодо господарчої оцінки ухвали законів та інших правових норм Європейського Союзу, а також висловлює свою думку щодо грошової, цінової політики відповідним органам.

Європейські співтовариства. Колективний орган, який виник у 1967 р. внаслідок злиття адміністративного апарату Європейського співтовариства з атомної енергії, Європейського співтовариства вугілля та сталі та Європейського економічного співтовариства.

Євро регіони. Прикордонні території кількох суміжних держав, що регулюються положеннями Мадридської конвенції про прикордонне співробітництво (1980). Мета створення євро регіонів - зміцнення добросусідських стосунків, культурних і господарчих контактів, спільні інвестиції, боротьба з наслідками стихійних лих, охорона історично- культурної спадщини, тощо.

Єдиний Європейський Акт. Внесені зміни і доповнення до основоположних Римських угод, які стосувались спільного ринку, співпраці країн-членів ЄС у сфері зовнішньої політики та інституційної реформи ЄС. Набув чинності 1 липня 1987 р.

Інтеграція. Об'єднання в єдине ціле яких-небудь частин або елементів; об'єднання держав з метою вирішення завдань, які не під силу одній країні, для досягнення спільних цілей; економічна форма інтернаціоналізації господарського життя, яка виникла після Другої світової війни, об'єктивний процес переплетіння національних господарств і проведення узгодженої економічної політики. В результаті інтеграції було створено ряд міжнародних організацій ЄЕС, ЄС, ЄАСТ, АСЕАН.

Інтеграція економічна. Наближення та взаємопереплетення економік декількох країн з однорідними соціально-економічними системами, націлені на створення єдиного господарського організму.

Інтеграція політична. Сукупність політичних процесів, спрямованих на консолідацію, злиття суспільних, політичних, військових, економічних структур або етносів у рамках однієї держави або кількох держав з метою протидії деструктивним внутрішнім і зовнішнім чинникам.

Закордонна політика ЄС. В грудні 2007 року, Лісабонською угодою була нова посада «Верховного представника Євросоюзу з питань закордонних справ і політики безпеки». Відповідно до статей 18 і 27 Договору про Європейський Союз, Верховний представник ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки: проводить спільну зовнішню політику Євросоюзу і політику безпеки; вносить пропозиції щодо її розвитку; головує в Раді закордонних справ; є одним з віце-президентів Комісії; забезпечує узгодженість Союзу з питань зовнішнього впливу; несе відповідальність в рамках покладених на нього в області зовнішніх зв'язків і координації інших аспектів зовнішньої діяльності Союзу повноважень; представляє Союз з питань, що належать до спільної зовнішньої політики і політики безпеки; веде політичний діалог з третіми особами та країнами від імені Союзу та висловлює позицію Союзу в міжнародних організаціях та на міжнародних конференціях.

Інституційний механізм сучасного ЄС. Європейський парламент – безпосередньо представляє інтереси всіх громадян ЄС і здійснює на

європейському рівні законодавчу функцію. Європейська Рада – включає вищих посадових осіб держав-членів, а також самого Європейського Союзу, що забезпечує йому пріоритетну роль у виробленні стратегії і загальних політичних орієнтирів для розвитку ЄС. Рада Європейського Союзу (Рада) – також є представницьким органом. Однак на відміну від Європейського парламенту, спільно з яким він здійснює законодавчу функцію, Рада складається з представників кожної держави-члена окремо в особі уповноважених членів національних урядів. Європейська комісія – здійснює в рамках ЄС і в його загальних інтересах різноманітні функції і повноваження, які на рівні держав зазвичай покладаються на уряди та інші органи виконавчої влади. Суд Європейського Союзу є інститутом судової влади ЄС, який розглядає і вирішує різні справи, пов'язані з тлумаченням і застосуванням права ЄС. Європейський центральний банк несе відповідальність за розробку і проведення єдиної грошової політики ЄС, в тому числі за керування єдиною валютою ЄС євро. Рахункова палата – здійснює контроль за належним виконанням бюджету ЄС.

Комітет регіонів. Орган ЄС, що в рамках своєї консультативної роботи висловлює думку з питань, пов'язаних з місцевими і регіональними органами влади в Європі, з питань субсидіарності або багаторівневого управління.

Консенсус. Наявність єдності у поглядах двох чи більше суб'єктів щодо ключових аспектів соціального порядку, що виявляється в єдності дій; метод, форма прийняття колегіальних рішень, що передбачає досягнення згоди.

Копенгагенські критерії. Критерії вступу країн в Європейський союз, які були прийняті в червні 1993 року на засіданні Європейської Ради в Копенгагені та підтверджені в грудні 1995 року на засіданні Європейської Ради в Мадриді. Критерії вимагають, щоб держава-кандидат була правовою, де б дотримувалися демократичні принципи свободи і пошани прав людини. В країні має бути конкурентноздатна ринкова економіка, і повинні визнаватись загальні правила і стандарти ЄС, включаючи прихильність цілям Політичного, Економічного і Валютного союзу країн в європейській інтеграції в галузі політики та економіки, зокрема, створення впродовж 10 років зони вільної торгівлі для промислової продукції. Стабільність інституцій, що гарантують демократію, верховенство права, права людини та повагу і захист меншин (політичний критерій). Наявність діючої ринкової економіки, а також здатність протистояти конкурентному тиску й ринковим силам у межах ЄС (економічний критерій). Спроможність взяти зобов'язання щодо членства, включаючи відданість цілям політичного, економічного та валютного союзу (правовий критерій).

Лісабонська угода. Угода щодо принципів функціонування Європейського Союзу була підписана 13 грудня 2007 року. Договір набрав чинності 1 грудня 2009 року.

Маастрихтський договір. 7 лютого 1992 року у Маастрихті було підписано Договір про Європейський Союз. Договір набув чинності 1 листопада 1993 року. Рішення про інтенсифікацію перемовин щодо створення Європейського Союзу, було ухвалено на зустрічі голів держав в рамках саміту Європейської ради у Дубліні, який проходив з 25 по 26 червня 1990 р. Договори, які започаткували Європейський Союз, були погоджені у Маастрихті у грудні 1991 р., під час іншої зустрічі глав держав та урядів у межах Європейської ради.

Межі повноважень Євросоюзу. Євросоюз здійснює свої повноваження згідно з принципами субсидіарності та пропорційності. Відповідно до принципу надання повноважень Євросоюз діє в межах повноважень, наданих йому державами-учасниками згідно з Договорами ЄС заради досягнення визначених у них цілей. Повноваження, яких не надано Євросоюзу і згідно з Договорами ЄС, залишаються за державами-учасниками.

Мета ЄС. Створення економічного союзу з найвищим рівнем інтеграції економік держав (спільна зовнішня економічна політика, спільний ринок послуг, матеріальних благ, капіталу і праці, а також спільна валюта) і політичного (спільна зовнішня політика) союзу, а також впровадження спільного громадянства. Відповідно до п.1 ст. 3 Лісабонського договору мета Союзу – підтримувати мир, свої цінності та добробут своїх народів. В той же час у ст. 2 цього договору зазначено, що Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин.

Ніццький договір. Договір було підписано 26 лютого 2001 р. у Ніцці та після належних ратифікаційних процедур, він вступив у силу 1 лютого 2003 р. Цей договір став наступним кроком у процесі подальшого реформування ЄС. У преамбулі вказано, що його мета є довершення процесу, який почався з Амстердамським договором, а саме інститутів ЄС до вступу нових держав. Він містив статті і декларації, протоколи та інші додатки. Важливим здобутком цього Договору стало розширення сфери застосування голосування кваліфікованою більшістю в Раді ЄС. Загалом предметом одностайного голосування залишилися 70 пунктів, що становило 10 % від усіх статей Договору про заснування ЄС. У Ніцці було прийнято рішення, що після розширення ЄС, усі держави-члени матимуть по одному комісонеру в Європейській Комісії, кількісний склад якої не перевищуватиме 27 комісарів. У випадку подальшого розширення ЄС Комісія функціонуватиме на основі

ротаційної системи. Президент ЄК та її члени повинні були призначатися главами держав та урядів ЄС за процедурою голосування кваліфікованою більшістю голосів. Були також розширені повноваження Голови Комісії: він отримав можливість призначати віце-голів, розподіляти обов'язки між членами Комісії. Також він мав право звільнити комісарів.

Правовий доробок Європейської Спільноти. Це сукупність спільних прав і зобов'язань, обов'язкових до виконання в усіх країнах-членах ЄС. Доробок постійно змінюється і узагальнюється. Він охоплює: зміст, принципи та політичні цілі угод: закони, ухвалені на виконання угод, та рішення Суду ЄС; декларації та резолюції Європейського Союзу; заходи в галузі спільної зовнішньої та безпекової політики; заходи у сфері правосуддя та внутрішніх справ; міжнародні угоди, укладені Спільнотою, а також державами-членами між собою у сфері діяльності Європейського Союзу.

Паризький договір. Договір про заснування Європейської спільноти з вугілля та сталі, перший з чотирьох основоположних договорів Європейського Союзу (разом з Римськими договорами і Договором про Європейський Союз).

«План дій щодо членства». Програма НАТО з метою надання допомоги зацікавленим країнам - партнерам щодо їхньої підготовки до можливого вступу до Альянсу. План дій щодо членства в НАТО. Останній етап на шляху до отримання країною - претендентом запрошення приєднатися до Альянсу. Країни, які вже виконують ПДЧ - Албанія, Македонія, Хорватія.

Право Європейського Союзу. Правом Європейського союзу є специфічний правопорядок, правова система, що склалася на стику міжнародного права і внутрішньодержавного права держав-членів Європейського Союзу, володіє самостійними джерелами і принципами. Автономність Права Європейського Союзу підтверджена рядом рішень Європейського Суду.

Правові акти Євросоюзу. Є обов'язковим у повному обсязі та повинен прямо застосовуватися в усіх державах-членах. Директива є обов'язковою щодо результату, якого необхідно досягти, для кожної держави-члена, якій її адресовано, проте залишає національним органам влади вибір форми та засобів. Рішення є обов'язковим у повному обсязі. Якщо рішення визначає тих, кому воно адресовано, воно є обов'язковим лише для них. Рекомендації та висновки не є зобов'язальними. Правові акти, ухвалені згідно з законодавчою процедурою, є законодавчими актами. Законодавчі акти, ухвалені згідно зі звичайною законодавчою процедурою, підписуються Головою Європейського Парламенту та Головою Ради ЄС. Законодавчі акти, ухвалені згідно зі спеціальною законодавчою процедурою, підписуються Головою установи (інституції), яка їх ухвалила. Законодавчі акти

публікуються в Офіційному віснику Європейського Союзу. Незаконодавчі акти, ухвалені у формі регламентів, директив або рішень, коли такі не зазначають, кому вони адресовані, підписуються Головою (Президентом) інституції ЄС, яка їх ухвалила. Регламенти та директиви, які адресовано усім державам-членам, а також рішення, які не зазначають тих, кому вони адресовані, публікуються в Офіційному віснику Європейського Союзу.

Простір свободи, безпеки та юстиції в ЄС. Концепція ПСБЮ була закріплена в Амстердамському договорі 1999 р. Однією з цілей ЄС визначено

«збереження і розвиток Союзу як простору свободи, безпеки та юстиції, в межах якого свобода руху осіб забезпечується разом з відповідними заходами щодо контролю на зовнішніх кордонах, надання притулку, імміграції, попередження злочинності і боротьби з нею». Категорії «свобода», «безпека» та «юстиція» у рамках сфери ПСБЮ. Під категорією «свобода» слід розуміти відсутність контролю осіб на внутрішніх кордонах та формування спільної політики притулку, імміграції та контролю на зовнішніх кордонах на основі солідарності держав-членів та справедливого ставлення до громадян третіх країн. Поняття «безпека» як одна з категорій ПСБЮ охоплює запобігання та боротьбу зі злочинністю, расизмом та ксенофобією, а також заходи з координування та співпраці органів поліції, правосуддя та інших компетентних органів. Іншими словами, «безпека» як складова ПСБЮ передбачає право жити у правовому середовищі, захищеному ефективними діями державних органів. категорія «юстиція» включає взаємне визнання державами-членами судових рішень у кримінальних та цивільних справах, що дає змогу полегшити доступ до правосуддя та сформуванню у рамках Союзу єдиний простір юстиції.

Стадії вступу до ЄС. Аплікаційна – з моменту офіційного подання заяви на вступ; оцінювальна – з моменту прийняття заяви до розгляду до прийняття рішення щодо заяви; переговорна – з моменту відкриття переговорів про вступ державою-кандидаткою до підписання проекту договору про вступ; ратифікаційна – з моменту передачі проекту договору про вступ для висловлення згоди на обов'язковість державами-членами ЄС та державами-кандидатами до набрання договором чинності.

Рада Європейського Союзу. Головний орган ухвалення рішень в Європейському Союзі. До її складу входять по одному міністрові від кожної країни Союзу. Рада ЄС засідає за скликанням Голови за його власною ініціативою або на запит одного з її членів або членів Європейської Комісії.

Римські договори (1957-1992). 23 березня 1957 року у Римі було підписано Договір про створення Європейського економічного співтовариства та Договір про створення Європейського співтовариства з атомної енергетики.

Метою ЄЕС визначалося усунення внутрішніх торговельних бар'єрів усередині Співтовариства (створення зони вільної торгівлі), створення митного союзу і, нарешті – створення спільного ринку. Метою Євратому визначалась співпраця країн-членів у використанні ядерної енергії у мирних цілях. Обидва договори набули чинності 1 січня 1958 року і ввійшли в історію під назвою «Римські договори». *Співробітництво Україна – Європейський Союз* у сфері свободи, безпеки та юстиції становить спільний інтерес обох сторін. Україна поділяє головні європейські цінності і повинна розвиватися як складова частина європейської цивілізації, зацікавлена у: максимальному наближенні до високих стандартів ЄС у сфері свободи, безпеки та доступу до правосуддя; посиленні практичного співробітництва між національними компетентними органами та агенціями ЄС з метою подолання спільних загроз (зокрема транскордонної злочинності, торгівлі людьми та незаконного обігу наркотиків); виробленні багатосторонніх механізмів співробітництва у цивільно-правовій сфері; підтримці ЄС, у тому числі технічній, щодо посилення інституційної спроможності та реформування системи юстиції нашої держави.

Рейтинг демократизації. Усереднена оцінка ходу виборчого процесу, розвитку громадянського суспільства, незалежності ЗМІ та державного управління. Показники країн визначаються за 7-бальною шкалою, де 1 відповідає «стабільній, усталеній демократії», 3 – «демократії з певними ознаками консолідації», 5 – «автократії, де певні можливості для висловлення опозиційної думки», 7 – «автократії, де немає жодних можливостей для висловлення опозиційної думки».

Спільна зовнішня і безпекова політика. Метою її є зміцнення єдності та незалежності Європи, що повинно сприяти збереженню миру, безпеки, прогресу на цілому континенті та в світі.

Спільний ринок. Митний союз та повне усунення перешкод для переміщення всіх факторів виробництва (товарів, капіталу, послуг і робочої сили) між країнами-учасниками.

Стандартизація. Діяльність компетентних державних та інших органів і організацій, пов'язана з розробленням, схваленням, прийняттям, впровадженням, переглядом, зміною та припиненням дії стандартів.

Суд Європейського Союзу. Офіційна інституція Європейського Союзу, рішення якого не можуть бути оскаржені. Судові допомагають вісім Генеральних адвокатів. Судді та Генеральні адвокати Суду добираються з осіб, чия незалежність є поза сумнівом і які володіють кваліфікацією, необхідною для призначення на найвищі судові посади в їхніх країнах, або які є юристами визнаної компетентності; вони призначаються за спільною згодою

урядів держав-членів строком на шість років. Кількість суддів Суду загальної юрисдикції визначається Статутом Суду Європейського Союзу.

Хартія ЄС про основні права. Хартія складається з 54 статей та семи глав. Документ нормативно закріплює всі категорії прав людини у всіх сферах суспільного життя: громадянські, політичні, соціальні, економічні та культурні. Так серед цих прав, можна привести зокрема такі: право на особисту недоторканість, свобода від рабства та примусового стану, право на повагу приватного та сімейного життя, право на захист особистих даних, право на шлюб та право створювати родину, право на свободу висловлення думки та свободу інформації, право на свободу зібрання та асоціацій, право на освіту, право на свободу підприємницької діяльності, право власності.

Холодна війна. Особлива система міжнародних відносин після Другої світової війни (друга половина 40-х - початок 90-х років XX ст.), що характеризувалася глобальним ідеологічним, політичним, військовим, науково-технічним, економічним та культурним протистоянням США і СРСР та очолюваних ними військово-політичних блоків – Північноатлантичного альянсу (НАТО) та Організації Варшавського договору (ОВД), яке поєднувалося з гонкою озброєнь, високим ступенем загрози нової світової війни.

Чотири свободи. Зняття всяких обмежень на пересування в межах ЄС товарів, послуг, капіталу та робочої сили.

Члени Рахункової палати ЄС призначаються строком на шість років. Рада ЄС після проведення консультацій з Європейським Парламентом ухвалює особовий склад членів, сформований згідно з пропозиціями кожної держави- члена.

TACIS (TACIC). Програма технічної допомоги – фінансування грантів для передачі «ноу-хау» з метою підтримки процесу' переходу до ринкової економіки та розвитку демократичного суспільства.

TEMPUS/TACIS. Програма обміну студентами університетів Європи - сприяє розвитку систем вищої освіти шляхом максимально збалансованого співробітництва із партнерами із країн Є

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Глосарій термінів Європейського Союзу. URL: <http://europa.dovidka.com.ua/a.html>
2. Грицяк І. А. Європейська інтеграція: опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни : навч. посіб. / І. А. Грицяк, Г. М. Немиря, О. М. Палій. К.: Центр навч. л-ри, 2004. 44 с.
3. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції : пер. з англ. / Д. Дайнен. К. : К.І.С., 2006. 696 с.
4. Європейська інтеграція [Текст] навч. посібник / за ред. М. І. Макаренка, Л. І. Хоменка. К.: «Центр учбової літератури», 2018. 344 с.
5. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / авт. кол. : В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін та ін.; за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої. Київ : НАДУ, 2016. 288 с.
6. Європейська інтеграція: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол. авт.; за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д. І. Дзвінчука. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 464 с.
7. Європейська регіональна політика: підручник. За ред. Крисоватого А. Є. та Ліщинського І. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ЗУНУ», 2020. 236 с.
8. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. К. : Ін Юре, 2015. Кн. третя : Право зовнішніх зносин Європейського союзу / В. І. Муравйов, М. М. Микієвич, І. Г. Білас та ін. К.: Ін Юре, 2015. 408 с.
9. Європейський Союз : словник-довідник / ред.-упоряд. М. Марченко. Вид. 3-тє, оновл. К. : К.І.С., 2006. 138 с.
10. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Х. : Оберіг, 2012. Вип 1. 76 с.
11. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування: навч.-метод. посіб. / І. А. Грицяк, О. Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін. ; за заг. ред. І. А. Грицяка. К.: НАДУ, 2009. 188 с.
12. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування : навч.-метод. посіб. / І. А. Грицяк, О. Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін. ; за заг. ред. І. А. Грицяка. К. : НАДУ, 2009. 188 с.
13. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 172 с.
14. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 320 с.
15. Наволокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Н. П. Наволокова. Харків : Основа, 2009. 176 с.
16. Право Європейського Союзу : навч. посіб. / В. М. Бесчасний, В. П. Філонов, О. В. Філонов, В. М. Субботін та ін. ; за ред. В. М. Бесчасного. 2-ге вид., стер. К.: Знання, 2011. 366 с.
17. Право Європейського Союзу : навч. посіб. / За заг. ред. Р. А. Петрова. 3-тє видання, змінене і доповнене. К.: Істина, 2010. 376 с.
- Право Європейського Союзу : підр. / за ред. В. І. Муравйова. К.: Юрінком Інтер, 2011.

704 с.

18. Регіональна політика Європейського Союзу [Електронний ресурс] : підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. К.: КНЕУ, 2016. 495 с.
- Решота В. В. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи: навч. посіб. / В. В. Решота; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2012. 170с.